

Nieuwe wijn in oude zakken: de betekenis van de centauren Pholus en Nessus bij het rouwproces

Darrellyn Gunzburg

Je kunt aan elke astroloog vragen of ze wel eens gehoord hebben van Cheiron, en de meeste zullen daar 'ja' op zeggen. Het verhaal van Cheirons 'ontdekking', in 1977 door Charles Kowal, en Cheirons betekenis als Gewonde Genezer, hebben een magnetische aantrekkingskracht op astrologen. Vijftien jaar lang werd Cheiron beschouwd als het antwoord op alle ingewikkelde zaken in de geboortehoroscoop. Maar objecten binnen ons zonnestelsel komen meestal niet alleen. Ze komen als families en in groepen, zoals de asteroïden, en als zodanig weven ze een ander perspectief en patroon in de horoscoop. Op 9 januari 1992 ontdekte astronoom David L. Rabinowitz een op Cheiron gelijkend object met dezelfde komeetachtige baan, maar zonder staart. Hij beschreef op dat moment een baan tussen Saturnus en Neptunus met een omloopsnelheid van 92,26 jaar, en vanzelfsprekend kreeg hij een naam die met Cheiron geassocieerd werd, namelijk Pholus. Toen Rabinowitz op 25 april 1993 een derde object ontdekte, met een omloopsnelheid van 123,2 jaar, die een baan beschreef tussen Saturnus en Pluto, werd deze Nessus genoemd. Cheiron, Pholus en Nessus zijn nu officieel geclassificeerd als de centauren. Ondertussen zijn er nog wel meer van dergelijke objecten ontdekt¹, maar het mag duidelijk zijn dat als een van de drie centauren, Cheiron, Pholus en Nessus, sterk geplaatst is in iemands horoscoop, dat wil zeggen conjunct een hoek, conjunct of vierkant de maansknopen-as, conjunct of vierkant de grote lichten of deel uitmakend van een stellium of een belangrijk aspectpatroon, zo iemand een 'centaur-mens' is, zoals ik het noem. De centaurmythen zullen in de levens van dergelijke mensen doorklinken tijdens een proces van verlies, rouw en loslaten.

De astronomische definitie van een centaur slaat op elk klein hemellichaam waarvan de heliocentrische baan zich tussen Jupiter en Nep-

tunus bevindt en die de banen van Saturnus, Uranus of Neptunus kruist. Als zodanig staan ze bekend als 'doorkruisers van buitenplaneten'. Ze bestaan uit oeroud bronmateriaal waaruit ook ons zonnestelsel is gevormd, en door de aard van hun banen brengen ze twee tegengestelde krachten in conflict met elkaar:

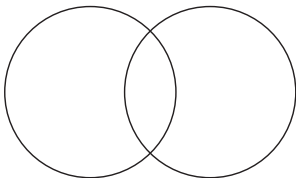
Cheiron met zijn omloop van 51 jaar verbindt **Saturnus met Uranus**

Pholus met zijn omloop van 92,26 jaar verbindt **Saturnus met Neptunus**

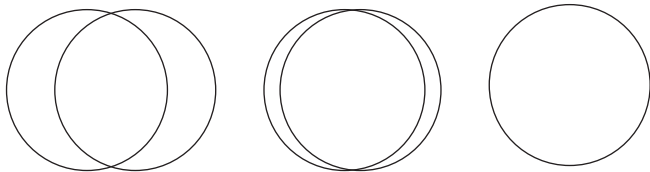
Nessus met zijn omloop van 123,2 jaar verbindt **Saturnus met Pluto**

Als twee tegengestelde krachten met elkaar in conflict komen, ontstaat een unieke ruimte die een *mandorla* wordt genoemd: de ruimte tussen twee tegengestelde elementen. 'Mandorla' is het Italiaanse woord voor amandel. Deze vroegste vormen staan symbool voor het mysterieuze vrouwelijke aspect van het leven als een heilige baarmoeder, een portaal tussen het rijk van de geest en het rijk van de materie, waar al wat leeft in deze wereld doorheen gaat. De mandorla laat zien dat tegenstellingen elkaar overlappen en uiteindelijk hetzelfde zijn.² De ruimte binnen de overlap is de plaats waarbinnen we gevraagd worden te blijven terwijl er verandering optreedt. Dit is een drempel of overgangsruijme, een ruimte die twee kanten van een grens beslaat. Leven in dergelijke drempelgebieden vraagt om vertrouwen, want alle verandering vindt plaats in overgangsruijmen.

Robert Johnson behandelt dit onderwerp in *Owning Your Own Shadow*: *'Telkens als er een botsing tussen twee tegenstellingen in je leven optreedt en geen van beide de ander de ruimte wil geven... dan kun je er zeker van zijn dat God in de buurt is. We hebben een intense hekel aan dergelijke ervaringen en proberen ze ten koste van alles te vermijden. Maar als we ze kunnen doorstaan, is dat conflict-zonder-oplossing een direct ervoeren van God... de ruimte tussen deze tegengestelde elementen is een plaats van genezing.'*³

Volgens Johnson is het de bedoeling dat de twee ruimtes elkaar geleidelijk aan overlappen om één te worden, zodat er niet langer een scheiding bestaat tussen mij en mijn schaduwzelf of datgene wat naar buiten toe geprojecteerd wordt en niet van mezelf is.

Op het deksel van de Chalice Well in Glastonbury in zuidwest Engeland staat een afbeelding van een mandorla.

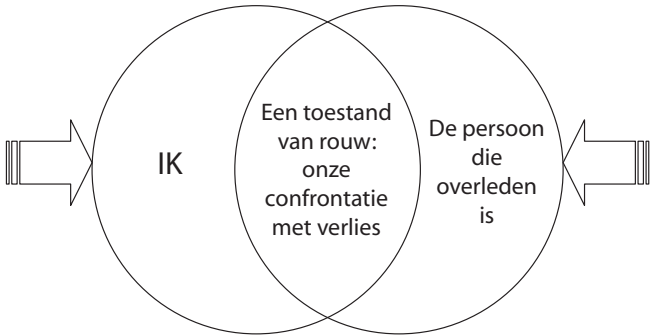
*Chalice Well, Glastonbury.
Foto genomen door de auteur.*

De centauren zelf zijn ook een mandorla, waarin mens en paard bij elkaar komen: het dierlijke, aardse, wilde en instinctieve aspect van de mensheid en het bewuste, geciviliseerde facet. Als zodanig vertegenwoordigen zij de meer onbeschaafde en dierlijke driften, lusten en doelen die zich via de menselijke dimensie een weg naar buiten trachten te vechten.

Rouw wordt ook door middel van een mandorla uitgedrukt. Als wijzelf een van de cirkels zijn en de andere onze ontmoeting met de dood van een dier-

bare, dan is de mandorla de ruimte waarin gerouwd wordt. Door een bewuste benadering overlappen de twee ruimtes elkaar geleidelijk aan om één te worden, zodat de scheiding tussen mij en 'de ander', degene die is overleden, uiteindelijk niet meer bestaat. In plaats daarvan is het besef ontstaan van een nieuwer bewustzijnsniveau waarin de herinnering aan 'de ander' binnen in ons op een andere manier gestalte krijgt.

Cheiron, Pholus en Nessus zorgen er dus voor dat onbewuste kwesties (die bij Uranus, Neptunus en Pluto horen) zich concreet in ons

leven manifesteren (Saturnus). Door de aard van hun omloopbanen brengen ze twee tegengestelde krachten met elkaar in conflict en vormen zo een mandorla. Door Saturnus met de buitenplaneten te verbinden leggen ze ook een verklaring af over tijd omdat de banen van de centauren zo grillig zijn, snel voortbewegend door bepaalde tekens en langzamer door andere, waarmee ze reflecteren hoe rouwende mensen de tijd ervaren. Rouw is ook een grillig verloopend proces. De meest voorkomende reacties zoals die tijdens rouw ervaren worden, passen niet bij de lineaire tijd maar doorkruisen het gefragmenteerde leven, onvoorspelbaar overweldigend. Langzaam maar zeker, als we de stukjes van ons leven weer in elkaar passen, worden de twee cirkels één. Er is een toestand van heilheid ontstaan. Er is al veel geschreven over de 'Gewonde Genezer' Cheiron, dus zal ik me in dit artikel vooral richten op Pholus en Nessus, als vertegenwoordigers van de andere twee manieren waarop het thema 'loslaten' in de horoscoop zichtbaar wordt.

Pholus, de mythe

Op weg naar het Erymanthusgebergte, waar hij naartoe gestuurd is om het beruchte wilde zwijn te vangen, gaat Hercules op bezoek bij Pholus, leider van de centauren. Pholus is een zogenaamde augur, degene binnen de stam die de tekenen in de natuur observeert en interpreteert en die de ingewanden van geofferde dieren kan lezen, maar Pholus is blind voor zijn eigen noodlot. In de mythologie zijn zieners

vaak blind, omdat het veel gemakkelijker is om in de toekomst te kijken als het heden niet door bepaalde kwesties vertroebeld wordt. Pholus bereidt een maaltijd voor Hercules en als Hercules om wijn bij zijn eten vraagt, komt Pholus voor een dilemma te staan. Pholus is namelijk de bewaker van de heilige wijn die hem door Dionysus, god van wijn en extase, geschonken is en die hij moet bewaren voor de andere centauren. Hij heeft de verantwoordelijkheid gekregen (Saturnus), maar Pholus is niet in staat om zijn grenzen aan te geven of ethisch te handelen (Neptunus). Als teken van hun vriendschap, maar tegen beter weten in, bezwijkt hij voor de druk die Hercules op hem uitoefent. Hij opent een kruik, zoals Pandora voor haar wreker de doos opende, ook al was ze gewaarschuwd dat nooit ofte nimmer te doen. De centauren, die vlakbij leven, worden aangetrokken door de geur en zij stormen op Pholus' grot af terwijl ze met stenen gooien en boomstronken uit de grond trekken. Pholus verstopt zich uit angst. Maar tot zijn grote verbazing ziet hij dat Hercules, witheet en schuimbekkend en volkomen redeloos, de confrontatie met de centauren aangaat en pijlen op hen afschiet die giftig gemaakt zijn met het gif van de Hydra.

Vol mededogen beweegt Pholus zich even later tussen de gesneuvelde centauren en treft hij voorbereidingen voor hun begrafenis, want zij vormen zijn familie. Maar in zijn naïviteit trekt hij een pijl uit een van de lichamen, terwijl hij zich afvraagt hoe zulke kleine pijltjes zulke enorme centauren zo snel kunnen doden. Hij betaalt ervoor met zijn leven, want de pijl glipt per ongeluk door zijn vingers en raakt zijn voet, wat hem fataal wordt. Hercules is radeloos als hij inziet dat hij onopzettelijk de dood van zijn vriend heeft veroorzaakt. Uit piëteit regelt hij een grootse uitvaartplechtigheid en begraaft hij Pholus, die hem zo dierbaar is, aan de voet van de berg die hij ter nagedachtenis aan zijn vriend de Pholusberg noemt.

Al deze facetten van Pholus, zijn blindheid voor de toekomst, zijn verwarring over het aangeven van grenzen, zijn naïviteit, zijn aspecten die van toepassing zijn op Neptunus die worstelt met de materiele wereld van Saturnus. Hij wil proberen het geestelijke of spirituele in een of andere vorm te gieten en productief te maken. Wijn is een bedwelmende vloeistof die schadelijk kan zijn als hij misbruikt wordt maar die ook een deur kan openen naar meer inzicht tijdens gebruik bij een ceremonie. Het woord 'toxisch' komt van het Latijnse woord *toxicus* dat 'giftig' betekent en *toxicum* betekent 'gif'; in het

Grieks wordt gesproken over *toxikon pharmakon* wat je kunt vertalen met 'gif om op pijlen te smeren'. En *toxon* is 'boog'.

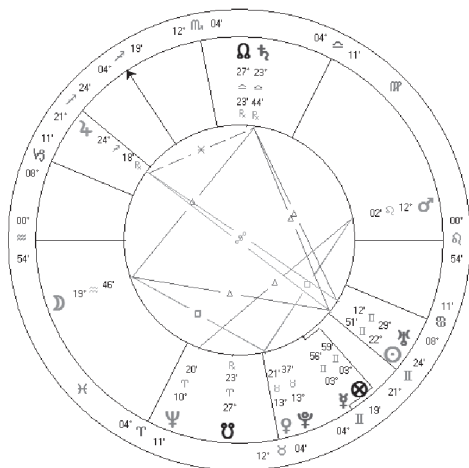
Dus iemand die Pholus sterk geplaagd heeft in zijn horoscoop zal verlies en verdriet vanuit naïviteit tegemoet treden. Grenzen zijn misschien niet duidelijk of worden zonder erg overschreden, of de persoon kan gedwongen worden oude kwesties die in de loop van de tijd zijn gaan gisten, het hoofd te bieden. Vanuit zijn positie van blind vertrouwen kan Pholus je tijdens een rouwperiode doen inzien wat onnadenkendheid teweeg kan brengen en hoe zwaar we soms moeten boeten voor een gebrek aan duidelijkheid. Uiteindelijk zijn er maar twee opties: blindheid of visionaire kracht; naïviteit en teleurstelling of toegang tot een heilige, scheppende kennis. De dichter W.B. Yeats heeft Pholus op zijn ascendant. Gedurende zeventwintig jaar ontwikkelde Yeats een obsessieve verliefdheid op Maude Gonne. Zijn liefde voor haar bleef onbeantwoord en zij wees

William Butler Yeats

Natal Chart

13 Jun 1895, NS, Tue
23:05:21 UT +0:00
Dublin (Sandymount)
53°N20' 006°W15'

Geocentric
Tropical
Placidus
Mean Node

W.B. Yeats heeft Pholus op 5°52' Waterman conjunct zijn ascendant.

vier keer een huwelijksaanzoek af, maar als zijn muze had ze natuurlijk wel een veelbetekenend effect op zijn dichtkunst, waarmee hij de wereld een blijvend geschenk van zijn scheppingskracht naliet. Yeats droeg Pholus' wond van de naïviteit (Neptunus), maar zijn worsteling hiermee gaf hem de mogelijkheid dit in zijn schrijfkunst vorm te geven (Saturnus). Omdat hij conjunct de ascendant staat, versterkte dit zijn 'blindheid', want ieder object op dit punt zou je de lens kunnen noemen waardoor we de wereld waarnemen, en daarom is het zo moeilijk om die te zien zoals ze werkelijk is.

Nessus, de mythe

Het verhaal van Nessus houdt ook verband met Hercules. Tijdens de slag met de Lapithen blinkt Nessus uit in de strijd, maar als hij zich omdraait om weg te rennen, uit angst gewond te raken, schreeuwt de augur Absolus: 'Vlucht niet weg! Het is je noodlot om voor Hercules' boog bewaard te blijven.' Nessus keert weer om en vervolgens slaagt hij erin verscheidene helden te doden. De centauren worden uiteindelijk echter wel verslagen en weggedreven uit Thessalië, waarna Nessus zich opwerpt als veerman op de rivier de Evenus, waar hij mensen tegen een vergoeding over de rivier zet. Hij beweert dat deze taak hem op basis van een goddelijke afspraak toekomt, omdat hij zo'n goed karakter heeft. In werkelijkheid heeft hij zichzelf benoemd tot veerman en zo slaat hij in de gewone wereld een brug tussen twee rivieroeveren. In India, waar de grond van het hele subcontinent gewijd is aan de godin, worden zulke plaatsen *tirthas* genoemd, 'overgangspunten', knooppunten tussen twee werelden waarvan wordt beweerd dat ze de macht bezitten ons te veranderen. Aan de *Tirthas* worden heilige krachten toegeschreven, want het zijn plaatsen waar je in contact kunt komen met het goddelijke.⁴ Is deze plek bij de rivier Evenus ook een *tirtha*? We weten het niet. Valerius Flaccus noemt Nessus 'de zwarte Centaur'⁵ en Ovidius bestempelt hem als 'wilde Nessus' en 'spierbundel'.⁶ Maar de daden van Nessus verraden dat hij zijn dierlijke aard probeert te overstijgen, want iedere keer als hij iemand de rivier overzet, dompelt hij zichzelf onder in het water, wat een toepasselijk pelgrimsritueel is op zulke heilige plekken. Door hier een nieuw leven op te bouwen en deze rol op zich te nemen, lijken zijn daden een verlangen uit te drukken naar het benutten van deze plaats als een weg naar hervorming of transformatie van het onbeschaafdere deel van hem.

Leven na verlies, rouwverwerking
vanuit astrologisch en mythologisch
perspectief

Darrelyn Gunzburg

ISBN: 978-90-77677-28-5

Verkrijgbaar via de boekhandel of
www.hajefa.nl

Zo verstrijken de jaren. Hercules trouwt met een vrouw die Deianira wordt genoemd en tijdens een van hun reizen komen ze bij deze rivier, waarvan het water op dat moment zeer hoog staat door de winterregens en niet kan worden overgestoken. Nessus raakt betoverd door Deianira's schoonheid en smeekt Hercules of hij haar naar de overkant van de rivier mag brengen, zonder te betalen. Hercules stemt toe en Nessus springt in de rivier met Deianira op zijn rug. Als in de mythologie iemand een rivier oversteeft, betekent dat dat die persoon een keerpunt in zijn leven heeft bereikt, waarbij hij geconfronteerd wordt met een emotionele kracht die hem ofwel overspoelt en overweldigt of die hem de gelegenheid biedt de overgang te maken. Hercules kiest ervoor om de rivier over te zwemmen. Hij stort zich in de stroom van het leven maar ziet niet de rauwe, ongebreidelde energie van Nessus, die de rauwe en ongebreidelde energie in hemzelf weerspiegelt. Want als Nessus eenmaal de andere kant van de rivier heeft bereikt, staat hij in vuur en vlam en probeert hij Deianira te verkrachten. Zonder zich te bedenken grijpt Hercules zijn boog en met een pijl die nog steeds vergiftigd is met het gif van de Hydra, schiet hij Nessus rechtstreeks in zijn hart. De stervende Nessus valt op zijn knieën, grijpt Deianira bij haar arm en smeekt haar om vergeving. Vervolgens biedt hij haar een recept waarmee ze zich van de trouw van Hercules kan verzekeren: ze moet het door Nessus verspilde zaad mengen met het bloed dat uit zijn wond stroomt, en hiermee Hercules' kled insmeren. Dan blaast hij zijn laatste adem uit.

Niet veel later schrijft Hercules een nieuwe verovering op zijn naam. Hij schaakt een maagd en vraagt zijn bediende hem zijn overwinningkleed te brengen. Het nieuws van deze affaire bereikt Deianira en ze smeert zijn kleed onmiddellijk met het liefdeselixer in. Dit is echter een verhaal over postume wraak, een verhaal waarin de dood vanuit het graf regeert. Het gif van de Hydra, dat in het bloed van Nessus was gekomen, en nu Hercules' kleed doordrenkt, verbrandt Hercules' vlees. Deianira is zo geschokt dat ze zichzelf verhangt. Op advies van het orakel van Delphi begeeft Hercules zich op weg naar de berg Oeta en richt daar een brandstapel op. Hij werpt zichzelf erop en smeekt zijn vrienden de stapel aan te steken. Ze protesteren hevig, want hij is toch de zoon van Zeus, maar uiteindelijk stemt Philoctetes in met zijn verzoek. Hiervoor ontvangt hij Hercules' pijl en boog, die hem later een overwinning zal opleveren in de Trojaanse Oorlog. Uit mededogen met zijn zoon staat Zeus toe dat het sterfelijke deel van Hercules mag vergaan en hij plaatst zijn onsterfelijke deel tussen de sterren.

Nessus in de horoscoop haalt oude kwesties naar boven: verdriet en verlies waarvan men dacht dat ze allang begraven waren, komen op beangstigende of vergiftigende wijze naar buiten. Het kunnen kwesties zijn die met haatgevoelens, vernedering of woede te maken hebben en die ons van binnenuit opbranden of verteren. Ze kunnen tot verbittering of geagiteerdheid leiden of men ervaart ze als een aanval van buitenaf (het kleed van Hercules). Het wordt echter al snel duidelijk dat het niet om een oppervlakkige kwestie gaat maar dat het de kern van ons wezen raakt. Het is de uiteindelijke genadeklap, maar die heeft ook later nog gevolgen voor degene die het in gang heeft gezet. Diana, Prinses van Wales, heeft Nessus conjunct haar Venus in het vijfde huis, en deze vormt de apex van een T-vierkant waarbij haar financiële middelen betrokken zijn (huis 2 en 8) en wat haar vervulling brengt (de maansknopen-as). Haar verdriet wordt gekenmerkt door intensiteit, geweld en lijden, verbonden met een minnaar (aanvankelijk Prins Charles en uiteindelijk Dodi Fayed). De enige oplossing is om de verantwoordelijkheid te erkennen en te nemen voor oude ruzies uit het verleden, die met gif doordrenkt zijn en die ons blijven achtervolgen, want dit is een verhaal over passie en bitterheid, veroorzaakt door een situatie die zoveel woede in zich bergt dat je alleen nog maar zint op wraak. In Diana's geval ging

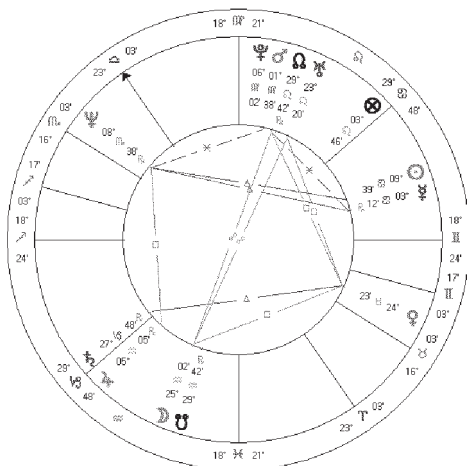
het onder andere om alle regels en voorschriften die een huwelijk binnen het koningshuis met zich meebrengt, de zichtbare maagd-vrouw met onzichtbare minnaars (Nessus conjunct Venus in Stier die heer is van het vijfde huis). Nessus is het pikzwarte gezicht van Pluto die zich door middel van Saturnus heeft gemanifesteerd, want het gaat hier om stille wateren met diepe gronden, zwart en giftig. De uiteindelijke uitkomst is vermeerdering van onsterfelijkheid, die in mythische termen de bevrijding betekent van deze hele kwestie, maar de weg ernaartoe is geplaveid met een duister gif. Nessus sterft een gewelddadige dood, net als Diana, en het blijft niet zonder gevolgen. 'Slecht bloed' is medisch gezien al het bloed dat fysiek besmet of 'vervuild' is en als zodanig duidelijke veranderingen in iemands gezondheid en levensstijl veroorzaakt, maar metaforisch gezien vind je het ook binnen families als de daad van een bepaald familielid leidt tot wraak bij een ander. Nessus weet dat zijn tijd ge-

Diana, Princess

Natal Chart

1 Jul 1961, Sat
19:45 CEST -1:00
Sandringham, England
52°N50' 00"E30'

Greenwich
Tropical
Placidus
Mean Node

*Diana, Prinses van Wales,
heeft Nessus op 29°39' Stier, conjunct haar Venus.*

komen is als hij de dood in de ogen ziet, maar hij weet ook dat Hercules binnen afzienbare tijd zal sterven.

Conclusie

Pholus en Nessus zijn twee van de drie belangrijkste centauren die in ons zonnestelsel zijn opgenomen en die energieën met elkaar in contact brengen en vermengen op dezelfde manier als oude en middeleeuwse astrologen over de Maan spraken. Ze bieden ons de gelegenheid om rouw vanuit een ander perspectief te zien, die de geboortehoroscoop niet onderuithalen maar deze juist verder ondersteunen, met stemmen die weliswaar rauwer en onbeschaafder klinken dan hun 'collega's' in de horoscoop. Als ze in jouw horoscoop een belangrijke verbinding vormen, bestudeer ze dan extra goed, want ze zullen je inzichten geven hoe je met verlies moet omgaan en hoe je in je leven dingen kunt loslaten.

Artikel vertaald door Anna van Dam.

Noten

- 1 In april 2009 zijn er 50 Centauren bekend: <http://astrologic.ru/english/element.htm> – Stand van zaken op 23 april 2009.
- 2 Jensen, Brian. (1977) 'Mandorla: Ancient Symbol of Wholeness' in *Sandplay: The Sacred Journey*. Sonoma State University, Rohnert Park, California – <http://www.sandplayusa.org/mandorla.html> – informatie van 18 oktober 2002.
- 3 Johnson, Robert A. (1992) *Owning Your Own Shadow, Understanding the Dark Side of the Psyche*. New York: Harper Collins, pp. 107, 111.
- 4 Gadon, Elinor W. 'Sacred Places in India: The Body of the Goddess' in *The Power of Place: Sacred Ground in Natural and Human Environments*, Bath: Gateway, 1993, p. 82.
- 5 Valerius Flaccus, Gaius. *The Argonautica*, vertaald in het Engels door J. Mozley. (1978) Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- 6 Ovidius. *Metamorphoses*, vertaald in het Engels door A.D. Melville, Oxford: Oxford University Press.